

Bilaga 2 - Stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv 2025

Nämndernas utmaningar och möjligheter 3–5 års perspektiv

Innehåll

Inledning.....	3
Kommunstyrelsen	3
Byggnadsnämnden samt Miljö- och hälsoskyddsämnden.....	5
Fritidsnämnden	6
För- och grundskolenämnden	7
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden.....	9
Individ- och familjenämnden	13
Kulturnämnden	15
Miljö- och hälsoskyddsämnden.....	17
Personalnämnden	17
Tekniska nämnden	17
Äldrenämnden.....	18
Valnämnden	21
Brand- och räddningsnämnden.....	21
PA-nämnden.....	22
Överförmyndarnämnden	22

Inledning

En av intentionerna med den nya planeringsprocessen som infördes i Umeå kommun inför 2023 var att tydligare ta höjd för utveckling på flera års sikt. I anvisningen för verksamhetsplanering ombeds nämnderna därför att med utgångspunkt i sitt grunduppdrag kortfattat beskriva väsentliga utmaningar och möjligheter på medellång sikt (3–5 år).

Återkommande teman är:

Utmaningar

- Kompetensbrist, både kopplat till brist på arbetskraft och till brist på kompetens
- Klimatomställning, både förebyggande och för att kunna hantera redan uppkomna brister och sårbarhet
- Lokalförsörjning
- Förändring av lagstiftning och andra krav som påverkar omfattning och utförande av grunduppdrag
- Ekonomiskt läge med ökade kostnader och leveransproblem
- Minskade intäkter i form av minskade skatter (färre ska betala för fler) men också minskade statsbidrag och övriga intäkter
- Volymökningar p.g.a. förändrad demografi

Möjligheter

- Digitalisering
- Gott ledarskap
- Medborgarorienterad utveckling
- Dialog invånare
- Samverkan internt i kommunen
- Samverkan med externa aktörer
- Växande stad

Kommunstyrelsen

Kompetensbrist

Ett flertal av kommunens verksamheter står idag inför väsentliga utmaningar inom kompetensförsörjningsområdet. Detsamma gäller idag även för enskilda delar av kommunstyrelsens verksamheter. Mot bakgrund av den demografiska utvecklingen och prognos om ökande konkurrens om tillgänglig kompetens bedöms flertalet av kommunstyrelsens verksamheter befinna sig i en likartad situation inom en 3–5 årsperiod.

Då kommunstyrelsens verksamheter ansvarar för förvaltning och utveckling av ett flertal kommungemensamma funktioner, system och processer samt tillhandahåller specialiststöd/expertis inom sakområden som enskilda förvaltningar på egen hand ej kan tillgodose, kan framtida kompetensbrist inom kommunstyrelsens verksamheter ge negativ

följdverkan för kommunen som helhet samt för övriga kommunala verksamheters kapacitet och förmåga.

Klimatanpassning

Kommunstyrelsen ansvarar att driva och koordinera klimatanpassningsarbetet i kommunen. Umeå kommun måste arbeta strategiskt med klimatanpassning av flera skäl. Klimatförändringar innebär hot som extrema väderhändelser, vilka kan orsaka översvämningar, torka och stormar. Genom att investera i klimatanpassning kan kommunen skydda invånare, deras hälsa och deras egendom, minimera skador och göra infrastrukturen mer tålig. Arbete för att förebygga de skador som klimatförändringarna kan medföra, är kostnadseffektivt och kan dessutom minska både premiekostnader och kostnader för kommunens självrisk i samband med större skador. Samtidigt kan natur och miljö bevaras, vilket är värdefullt för samhället och dess identitet.

Utöver att skydda mot skador och risker skapar klimatanpassning möjligheter för innovation och tillväxt. Genom att investera i hållbara lösningar och gröna teknologier kan kommunen främja ekonomisk utveckling och skapa arbetstillfällen. Sammantaget är klimatanpassning en viktig investering i både nuet och framtiden som kommer att gynna Umeå kommun och dess invånare genom att stärka deras motståndskraft mot klimatförändringarnas påverkan och skapa en mer hållbar och robust framtid.

Säkerhet och trygghet

Kommunstyrelsen har i uppdrag att samordna kommunens verksamheter inom säkerhets- och trygghetsfrågor. En utgångspunkt i säkerhets- och trygghetsarbetet är att den antagonistiska hotbilden mot Sverige är bred och blir alltmer komplex. Bland annat så kan ett väpnat angrepp mot Sverige inte uteslutas. Inte heller att militära maktmedel eller ytterligare hot om sådana kan komma att användas mot Sverige. Baserat på den säkerhetspolitiska analysen beslutade regeringen den 16 maj 2022 att Sverige skulle ansöka om ett medlemskap i Nato. Under 2022 utökades antalet beredskapsmyndigheter i syfte att kunna arbeta med totalförsvarsfrågor i ett snabbare tempo och i det arbetet är kommunen en viktig motpart. En föränderlig omvärld kräver ett mer sammanhållet arbetssätt, och att stödet och förväntningarna blir tydligt för förvaltningarna och kommunkoncernen.

Den ekonomiska brottsligheten, och utnyttjande av välfärdssystemet blir ett allt viktigare inslag inom den organiserade brottsligheten. Säkerhetspolisen konstaterar att det finns kopplingar mellan grov organiserad brottslighet, våldsbejakande extremism och terrorism.

En följd av en oroligare omvärld, med ett ökat flöde av desinformation som sprids både medvetet och omedvetet ger även effekten av ökad andel incidenter av hot-och våld samt otillbörlig påverkan. Inom det lokala brottsförebyggande arbetet så har det under 2023 tillkommit ny lagstiftning som ställer högre krav på kommunerna som samordnande aktör. Kommunen är identifierad som en viktig aktör i arbetet med säkerhets- och trygghet inom samtliga områden. Detta öppnar upp nya möjligheter till samverkan internt- och externt. Genom en tydligare struktur för samverkan och samsyn kan kommunen också bli effektivare i hantering av risker i det vardagliga arbetet.

Digitalisering, automatisering och verksamhetsutveckling av kommungemensamma system

Kommunstyrelsen och därmed kommunstyrelsens verksamheter ansvarar för förvaltning och utveckling av ett flertal kommungemensamma funktioner, system och processer. Att genomföra en systematisk översyn och utveckla dessa kommungemensamma processer och system bedöms utgöra en stor möjlighet för att öka kommunens kapacitet, förmåga och effektivitet. Nya arbetsätt som tillvaratar digitaliseringens möjligheter bedöms därför utgöra en väsentlig möjlighet i ett 3–5 års perspektiv.

Byggnadsnämnden samt miljö- och hälsoskyddsnämnden

Befolkningsmålet år 2050

Byggnadsnämnden skapar förutsättningar för att nå befolkningsmålet 2050 genom att volymen byggrätter i antagna detaljplaner överstiger 2 000 per år.

Planberedskap för bostäder, samhällsservice och verksamheter

Byggnadsnämnden har rimliga handlingstider från positivt planbesked till antagande av en detaljplan. Det finns en planberedskap som möjliggör bostadsbyggande, etableringar och samhällsservice över tid.

Ekologisk hållbarhet

Nämnderna har levererat insatserna i åtgärdsprogrammet för miljömålen. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har sett till att de enskilda avloppen i kommunen överlag håller en tillfredsställande standard. I egenskap av tillsynsmyndighet enligt miljöbalken har nämnden vidare säkerställts att det dagvatten som avvattnas från detaljplanelagd mark får en ändamålsenlig rening före utsläpp till recipient.

Medborgaraorienterad verksamhetsutveckling

Nämndernas verksamhetsutveckling utgår från ett medborgarperspektiv där kundundersökningar ingår som en självklar del.

Kompetensförsörjning

I likhet med övriga nämnder finns utmaningar med kompetensförsörjning framåt.

Fritidsnämnden

Utmaningar

- Reinvesteringar till att bibehålla anläggningar och lokalers standard för att tillgängliggöra anläggningar för föreningar och medborgare i Umeå.
- Negativ klimatpåverkan kan minska möjligheten till vinteraktiviteter.
- Ökade eller förändrade krav på anläggningarna från specialförbund innebär kostnader.
- Bibehålla ett aktivt föreningsliv i hela Umeå kommun oavsett vad som händer i vår omvärld de närmaste åren.
- Risk att föreningar inte klarar av ökade driftskostnader för egna anläggningar.
- Skapa förutsättningar för föreningar att rekrytera och behålla ideella ledare, aktiva och förtroendevalda.
- Kompetensförsörjning, svårt att rekrytera personal med rätt kompetens och det finns risk att kvaliteten på verksamheten påverkas negativt. Gäller främst idrottsplatsarbetare, badpersonal och fritidsledare.
- Kompetensbrist och avsaknad av specifika utbildningar för roller som badmästare och badvärd, i kombination med en tuff konkurrenssituation om kvalificerad arbetskraft, utgör en central utmaning för Umeå kommuns badanläggningar.
- Umeå kommuns mål att växa till 200 000 invånare kräver mer resurser för att möta ett ökat behov inom samtliga av nämndens verksamheter.
- Samverkan internt med andra förvaltningar, kan försvåras av stuprörstänk.
- Lågkonjunktur med mindre skatteintäkter trots fler invånare.

Möjligheter

- Ett rikt, jämlikt, jämställt föreningsliv med många ideellt engagerade medborgare.
- Idrottshögskola och idrottsgymnasium.
- Samverkan internt med andra förvaltningar.
- Växande stad.
- God kompetens och mod i Umeå med föreningsliv och näringsliv som vågar satsa.
- Bra anläggningsbestånd med bra spridning i hela Umeå kommun, närhetsprincip.

För- och grundskolenämnden

Utmaningar

Ändamålsenliga lokaler för att möta behovet av plats i förskola och skola

Det finns behov av att tillskapa nya förskoleavdelningar i vissa områden i kommunen. Den största utmaningen är att möta vårdnadshavarnas behov av förskoleplatser inom rimligt geografiskt avstånd.

Inom grundskolan finns idag brist på elevplatser i de lägre åldrarna inom flera delar av kommunen. En utmaning för Umeå kommun är att hinna projektera och färdigställa beslutade skollokaler i takt med det behov av elevplatser som finns enligt för- och grundskolenämndens beslut om skolstruktur. Planering för nya framtida behov av skolor behöver göras i god tid, då behov av elevplatser identifierats/uppstår. Det i sig innebär ett stort behov av samverkan mellan kommunala funktioner som ansvarar för delarna i kommunens samhällsplanering.

Flera förskolor och grundskolor är inte tillgänglighetsanpassade och riskerar att inte leva upp till diskrimineringslagens krav på tillgänglighet. Det finns också behov att ersätta tillfälliga lokaler med permanenta lokaler samt bygga om äldre och mindre funktionella lokaler i enlighet med förskolans och grundskolans funktionsprogram.

Lokaler och resurser till kommunal resursskola

För att leva upp till kommunala politiska beslut behöver funktionella lokaler för en kommunal resursskola tillskapas. Elever som har behov av undervisning i resursskola behöver extraordinära stödåtgärder vilket innebär undervisning i liten klass samt en hög personaltäthet. Antalet elever i resursskola väntas öka från en mycket låg nivå till en nivå som kräver ökade ekonomiska resurser.

Stärka skolnärvaron

Närvaro i förskolan och skolan är en viktig förutsättning för barns och elevers möjligheter att nå målen med utbildningen, såväl socialt som kunskapsmässigt. Skolfrånvaron är sedan pandemin fortsatt hög och därmed en utmaning. Arbetet med att främja skolnärvaro samt förebygga och åtgärda skolfrånvaron är ett långsiktigt arbete som involverar hela styrkedjan.

Utveckling av svenska språket

Att behärska det svenska språket är en viktig förutsättning för att nå kunskapskraven i skolans olika ämnen. Det finns fortsatta utmaningar i att stärka barn och elevers kunskaper i svenska språket, särskilt gäller detta för barn och elever med annat modersmål med låg socioekonomisk bakgrund. Det finns fortsatt behov av att stärka det språk- och kunskapsutvecklande arbetet såväl i förskolans som skolans undervisning. Barn och elever

som är i behov av svenska som andraspråk behöver identifieras för att de ska få rätt undervisning. Metoder för att följa upp barn och elevers utveckling av svenska språket utvecklas och säkerställs inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet i styrkedjan.

Digital teknik i förskola och skola

Tillgång till digitala verktyg är en viktig förutsättning för att bedriva en undervisning med god kvalitet. Genom att barn och elever får möjlighet att utveckla sin digitala kompetens stärks deras förmåga och förståelse för *hur, när* och *varför* digitala verktyg ska användas. Digitaliseringen är en utmaning för det demokratiska uppdraget, dels i form av tillgång till digitala resurser, dels i form av kunskap om hur resurserna ska användas utifrån ett kritiskt förhållningssätt. Ny teknik och digitalisering skapar möjligheter att utforma och möta framtidens behov i undervisningen, vilket förutsätter tillgången till en digital infrastruktur och kunskap om användningsområde.

Kompetensförsörjningsutmaning

Inom för och grundskolenämndens område konstateras stora rekryteringsbehov de närmsta åren. Nämndens kompetensförsörjningsplan visar ett rekryteringsbehov av 2 445 medarbetare fram till år 2032. Att kompetensförsörja, dvs att attrahera, rekrytera och behålla, har med åren blivit alltmer utmanande och förklaringarna är flera.

Främst handlar det om den demografiska utvecklingen, där det finns färre personer i arbetsför ålder på arbetsmarknaden parallellt med att antalet barn och elever i nämndens verksamheter ökar. Andra orsaker är att för få personer ansöker till och slutför utbildning som lärare och att rörligheten på arbetsmarknaden har ökat. Skollagens krav på legitimation i anställning, bidrar till krav på långsiktighet i kompetensförsörjningsplaneringen särskilt vad gäller bristyrken. Utvecklingen visar en allt större utmaning i att rekrytera behöriga lärare särskilt till områden utanför centrum.

Även ledarförsörjningen inom nämndens område är att betrakta som en utmaning, där det är särskilt svårt att rekrytera rektorer med erfarenhet. Ett gott chefs- och ledarskap är en förutsättning för en verksamhet med hög kvalitet. Chefer ska skapa förutsättningar för goda resultat och en arbetsmiljö som uppmuntrar medarbetare till samverkan, kreativitet och medskapande. Uppdraget som rektor är arbetsvärderat som kommunens mest komplexa chefsuppdrag och innefattar dessutom ett arbetsmiljöansvar där inte bara medarbetare utan även alla barn och elever omfattas. Arbetet med att nå riktmärket för antal medarbetare per chef är av stor vikt för våra chefers arbetsmiljö och förutsättningar, men det kräver ekonomiska resurser och är därför fortsatt att betrakta som en utmaning för nämnden.

För- och grundskolenämnden får riktade statsbidrag kopplat till anställningar och löner för lärare; i huvudsak lärarlönelyft och karriärvägar. Dessa statsbidrag är sedan flera år inarbetade i nämndens lönestruktur och om möjligheten att erhålla statsbidraget framgent skulle upphöra, så riskerar det att leda till en oerhörd ekonomisk belastning och negativ påverkan på kompetensförsörjningen.

De främsta utmaningarna för kompetensförsörjning är:

- att attrahera och rekrytera utbildad personal inom de områden där det för närvarande och under de närmaste åren finns brister i relation till avgångar.
- att utveckla och behålla personal genom att skapa en god arbetsmiljö med såväl kollegialt samarbete, möjligheter till professionsutveckling samt tillgång till stödjande funktioner
- att fortsätta arbetet med att nå riktmärket för antal medarbetare per chef är av stor vikt för våra chefers arbetsmiljö och förutsättningar, men det kräver ekonomiska resurser och är därför att betrakta som en utmaning för nämnden

Möjligheter

Verksamheterna och skolformerna inom för- och grundskolenämndens ansvarsområde visar god måluppfyllelse. Förutsättningarna för god undervisningskvalitet och omsorg bygger på en hög andel behörig och legitimerad personal. Det finns en väl utbyggd mötes- och nätverksorganisation som bidrar till skolutveckling på de olika nivåerna i styrkedjan. Styrkedjan verkar som en stödkedja, då tilliten inom och mellan verksamheter och skolformer är väl fungerande.

Det systematiska kvalitetsarbetet som bedrivs inom styrkedjan pekar på områden som fungerar väl samt områden som är i behov av utveckling. Det i sig ger möjligheter för fortsatt utveckling av kvaliteten i de verksamheter och skolformer som nämnden ansvarar för.

Med god tillgång till en samlad elevhälsa, där professionerna tillsammans med skolpersonal samverkar, stärks det ömsesidiga sambandet mellan hälsa och lärande genom ett förbyggande och främjande arbete med barn och elever.

Samverkan med högskola och universitet bidrar till att utbildningen utvecklas utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Utmaningar

Ökad genomströmning

Fler elever behöver få förutsättningar att nå kunskapsmålen i skolan och få en genomgången gymnasieexamen. Genomströmning behöver öka och avbrott minska. Med en god lärmiljö kan förutsättningar skapas för ett differentierat lärande som främjar inläring. En stor utmaning är att få elevernas frånvaro att minska. Tidiga insatser, en god lärmiljö och ett tryggt skolklimat har betydelse för ett förebyggande och hälsofrämjande arbete som främjar närvaro och elevers lärande. Elevens hela livssituation, frånvaro, skolresultat och socioekonomiska förutsättningar behöver stå i centrum när skolfrånvaron ska utredas. Kan närvaron öka kommer avbrott från gymnasiestudier minska och genomströmningen att förbättras. En utmaning är att på introduktionsprogrammen ta emot en ökad andel elever från grundskolan som saknar grundläggande behörighet till gymnasiet och få dessa elever

behöriga till gymnasiet. Vi ser en ökad andel ungdomar som väljer att avbryta sina gymnasiestudier därmed ökar utmaningen för det kommunala aktivitetsansvaret att säkerställa insatser som förbereder fler elever för att återuppta sina studier i gymnasieskolan.

Gymnasieplatser till alla

Lokalförsörjningsfrågan är fortsatt en stor utmaning. Umeå Kommun har ett snabbt ökande elevunderlag och därför behöver det beredas plats för 1 000 fler elevplatser. Detta beräknas vara färdigställt 2027 och det är av vikt att så sker annars innebär det att Umeås ungdomar som inte kommer in på Umeås gymnasieskolor riskerar att stå utan gymnasieplatser eller inte få sitt förstahandsval. Det i sin tur kan innebära att de slås ut från samhället och är på sikt ett hot mot Umeås tillväxt. Det är av yttersta vikt att tidplanen för fler gymnasieplatser hålls då elevökningen är kraftig och betydelsefullt för elever att kunna få sitt val till gymnasieutbildning tillgodosedd. Är det högt söktryck på gymnasieprogram är det meritvärdet som avgör om en elev får en plats eller inte. Saknas det gymnasieplatser innebär det att det är elever med högt meritvärde som kommer få sitt förstahandsval. För elever som har lägre meritpoäng och inte får sitt förstahandsval tillgodosett ökar risken för studieavbrott och risk för utanförskap. Rätten att lyckas i utbildning är den enskilt starkaste skyddsfaktorn för att elever ska kunna påverka sin framtid och få ett självständigt vuxenliv. En utmaning är också den ökning av elever på gymnasiet som under sin grundskoletid, utifrån sina behov, har gått i resursskola. De eleverna har på gymnasiet fortsatt behov av extraordinära stödåtgärder som är mer krävande än särskilt stöd samt behov av undervisning i liten undervisningsgrupp med hög personaltäthet. Här saknas både funktionella lokaler och ekonomiska resurser för att tillgodose dessa elevers behov och möjlighet att klara sin utbildning och få en gymnasieexamen.

Kompetensförsörjning

Befolkningsprognos genomförd i Umeå kommun våren 2022 visar ett behov av att fram till år 2032 rekrytera 719 medarbetare till gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens område. Kompetensförsörjningen har blivit alltmer utmanande och förklaringarna är flera. Främst handlar det om den demografiska utvecklingen, där det finns färre personer i arbetsför ålder på arbetsmarknaden parallellt med att antalet elever och deltagare i nämndens verksamheter ökar. Andra orsaker är att för få personer ansöker till och slutför utbildning som lärare och att rörligheten på arbetsmarknaden har ökat. Skollagens krav på legitimation i anställning bidrar således till krav på långsiktighet i kompetensförsörjningsplaneringen särskilt vad gäller bristyrken. Inom gymnasieutbildningens område finns inte riktade statsbidrag att tillgå i samma omfattning som till grundskolans verksamhet, vilket innebär att strategiska kompetensförsörjningsåtgärder måste prioriteras inom nämndens ram.

Ett gott chefs- och ledarskap är en förutsättning för en verksamhet med hög kvalitet. Chefer ska skapa förutsättningar för goda resultat och en arbetsmiljö som uppmuntrar medarbetare till samverkan, kreativitet och medskapande. Uppdraget som rektor är arbetsvärderat som kommunens mest avancerade chefsuppdrag och innefattar ett arbetsmiljöansvar där inte bara medarbetare utan även alla elever omfattas. Att fortsätta arbetet med att nå riktmärket för antal medarbetare per chef är av stor vikt för våra chefers arbetsmiljö och

förutsättningar, men detta påverkar budget och är därför att betrakta som en utmaning för nämnden.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden får riktade statsbidrag kopplat till anställningar och löner för lärare; i huvudsak lärarlönelyft och karriärvägar. Dessa statsbidrag är sedan flera år inarbetade i nämndens lönestruktur och om möjligheten att erhålla statsbidraget framgent skulle upphöra, så riskerar det att leda till en oerhörd ekonomisk belastning och negativ påverkan på kompetensförsörjningen.

Samhällets behov av arbetskraft

En annan utmaning är att få fler att välja yrkesprogram på gymnasiet eller som vuxenutbildning för att kunna tillgodose näringslivets och samhällets behov av arbetskraft. En utmaning är att finna former för att kunna bredda rekrytering för individer som saknar gymnasiebetyg och/eller har låga språkkunskaper och/eller funktionsnedsättningar att komma in på arbetsmarknaden och på sikt kunna försörja sig själva samt ge förutsättningar för nyanlända och de som står utanför arbetsmarknaden att bli anställningsbara och självförsörjande.

Digitalisering

Digital delaktighet är grundläggande för att kunna delta och verka i ett demokratiskt samhälle. I skolan läggs grunden för detta. Ungdomar och vuxna ska ges möjlighet att utveckla sin digitala kompetens, källkritik och källtillit något som är grundläggande förmågor för att kunna navigera bland det informationsutbud som finns tillgängligt. Digitala enheter ska finnas tillgängliga utifrån de behov de olika verksamheterna har. En utmaning är att ge våra chefer och medarbetare den fortbildning som de behöver för att kunna använda och nyttja ny AI-teknik och annan digitalisering som på sikt kommer kunna skapa möjligheter att utforma framtidens verksamheter inom nämndens område. En digital infrastruktur och kunskap om användningsområde ska finnas på plats och stödja verksamheternas behov. Tillgång på medel och samverkansformer för att nämndens verksamheter ska kunna tillvarata digitaliseringens möjligheter är idag en utmaning att hantera. För att möta ökat antal elever behöver former för samverkan med externa, men även interna aktörer i förvaltningen utvecklas. Utmaningarna rör i huvudsak lokaler och stödfunktioner.

Kortsiktiga planeringsförutsättningar

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden är en nämnd som till stor del får sin finansiering genom statsbidrag. Statsbidragen riktar sig främst till den kommunala vuxenutbildningen, arbetsmarknad och integration men även till gymnasieutbildning och anpassad gymnasieskola. Statsbidragen ger i stor omfattning möjligheter för nämnden att utveckla sin verksamhet men flertalet statsbidrag tenderar till att vara kortsiktiga med osäkerhet kring hur länge statsbidraget kommer att finnas. Att bygga verksamhet på statsbidrag i stor omfattning är utmanande och medför en svårighet att skapa en stabil organisation med stabila planeringsförutsättningar på sikt. Därför är det av stor vikt att den kommunala finansieringen från Kommunfullmäktige är tillräckligt stor för att nämnden ska ges förutsättningar att långsiktigt styra verksamheten och utföra sitt grunduppdrag över tid.

Det är en stor utmaning för nämnden att hantera kortsiktiga planeringsförutsättningar, utökad lagstiftning och effektiviseringar och ambitionssänkningar i verksamheten. Det innebär att lagstadgad verksamhet kan bli problematiskt att bedriva. De senaste fem åren har effektiviseringar i verksamheten behövt genomföras samtidigt som Umeås gymnasieskolor har ökat med 700 elever och ny kostnadsdrivande lagstiftning har tillkommit inom SFI, vuxenutbildningen och gymnasiet.

Inom enheten Arenor för provning återfinns Returbutiken som även bidrar till Umeå kommuns lokala miljömål och avfallsplan genom samarbete med Vakin för att ta emot återbrukade produkter som Returbutiken säljer. Returbutiken möjliggör även arbetsprovingsplatser för deltagare i behov av arbetslivsinriktad rehabilitering. En utmaning är även här att klara ökade uppdrag inom till exempel cirkulär ekonomi och återbruk med minskade resurser och en osäker finansiering.

Möjligheter

Umeå gymnasieskolor har möjligheten att erbjuda attraktiva utbildningar för kommunens ungdomar och för ungdomar från kranskommunerna. I dag väljer mer än 80 procent av varje årskull att läsa gymnasiet på något av UGS program. Umeå gymnasieskola har ett brett utbud av både högskoleförberedande- och yrkesprogram. Vi har goda förutsättning att erbjuda en bra kvalitet i undervisningen med hög andel behöriga och legitimerade pedagoger och andra yrkesprofessioner som verkar i gymnasieskolan och inom vuxenutbildningens verksamheter.

Inom UGS finns en väl utbyggd elevhälsa med kuratorer, skolsköterskor, specialpedagoger, speciallärare, studie- och yrkeslärare och elevkonsulenter samt skolläkare och skolpsykologer som arbetar förebyggande och främjande tillsammans med pedagoger med elevens lärande i fokus. Elevhälsa börjar i klassrummet.

En möjlighet är UGS deltagande i SKR:s projekt UP2 – ett utvecklingsprogram för fullföljd utbildning som kommer pågå under 2024 – 2025. Där fokus i förändringsarbetet kommer vara att bryta mönster hos elever med problematisk skolfrånvaro för att minska studieavbrott.

Utbildningen och undervisningen ska vila på vetenskaplig grund. Gymnasie- och vuxenutbildningens nära samarbete med högre utbildning verkar i riktningen att stärka utbildningens kvalitet.

Regionalt samarbete mellan vuxenutbildning, yrkesvux och yrkeshögskola möjliggör att kompetensförsörjning för företag och organisationer inom Umeå kommun och regionen stärks på kort och på lång sikt. Det möjliggör för vuxna att kompetensväxla eller byta yrkesinriktning till förmån för arbete för att tillgodose samhällets behov av arbetskraft där det råder brist på personal. Inom vuxenutbildningen har kombinationsutbildningar där sfi och yrkeskurser kombinerats startat inom lokalvård, serviceresurs för äldre och matbespisning för deltagare som är nyanlända och har låg utbildning.

Gymnasie- och vuxenutbildningens har ett väl utvecklat samarbete med andra myndigheter och förvaltningar samt ett nära samarbete med näringsliv. Samverkan och samarbete med Arbetsförmedling, Försäkringskassa, Socialtjänst och Kriminalvården gör det möjligt att hitta

former för individer som saknar gymnasiebetyg och/eller har låga språkkunskaper och/eller funktionsnedsättningar att komma in på arbetsmarknaden och kunna försörja sig själv.

Individ- och familjenämnden

Omställningsarbete till förändrad lagstiftning

De närmsta åren väntas lagändringar och reformer som får betydande påverkan på socialtjänstens verksamheter. För att stärka förutsättningarna att möta förändringarna i tid krävs ett omställningsarbete. Den nya socialtjänstlagen lägger fokus vid förebyggande arbete och att vara en lätt tillgänglig socialtjänst, samt lyfter fram möjligheten att i större utsträckning tillhandahålla insatser utan föregående beslutsprövning. Lagändringar väntas även inom missbruksvården, då Samsjuklighetsutredningen förändrar huvudmannaskapet för vården för personer med skadligt bruk och beroende. Utöver detta väntas även förändringar gällande huvudmannaskapet inom personlig assistans. Båda förändringarna kommer påverka nämndens ansvarsområde och därmed verksamheter. Utmaningen blir att hantera ett omställningsarbete för att anpassa verksamheterna till förändrade uppdrag och samtidigt uppfylla grunduppdraget utifrån den nuvarande ekonomiska situationen.

Brist på verksamhetsanpassade lokaler

Nämnden har brist på verksamhetsanpassade lokaler och inflödet av nya lokaler är för lågt i förhållande till prognoserna. Det gäller främst LSS-boenden men även andra typer av boenden, kontorslokaler och lokaler för daglig verksamhet. Utifrån nuvarande arbetsätt, ansvarsfördelning och organisation är det osannolikt att nämndens behov kommer att vara i balans med lokalförsörjningen innan 2028. En stor del av lokalförsörjningsprocessen ligger utanför nämndens rådighet.

Bedömningen är att det blir svårt att få leverans på det behov som nämnden angett och beställt från Tekniska nämnden, vilket riskerar att påverka nämndens möjlighet att uppfylla sitt grunduppdrag. Detsamma gäller hastigt uppkomna behov och anpassningar inom redan befintligt lokalbestånd.

- Brister i lokalförsörjningsprocessen påverkar bland annat:
- Brukare inom LSS som inte kan få sitt beslut om boende verkställt.
- Brukare inom LSS som inte kan få sitt beslut om daglig verksamhet verkställt.
- Brukare får inte de anpassningar i bostäder som behövs och boendemiljön blir därför inte fullgod.
- Kontorslokaler räcker inte till för att säkra en trygg, säker och god arbetsmiljö.

Det pågår ett förbättringsarbete inom ramen för nämndens egna processer kopplat till lokalfrågor. Några exempel är effektivare matchning av brukare till boendeplatser, fortsatt arbete med att utveckla prognosverktyg gällande behov samt flexibla kontorsarbetsplatser.

Kompetensförsörjningsbristen

Nämnden ser risker med att klara av sitt grunduppdrag när de närmsta åren kommer innebära svårigheter att säkra rätt kompetens i och med att kommunen står inför en demografisk utmaning. Andelen personer i arbetsför ålder fortsätter öka i mindre utsträckning än andelen äldre, vilket innebär att försörjningskvoten påverkas. Om personaltätheten i verksamheterna på arbetsmarknaden ska kvarstå¹ krävs att en betydande andel (80 %) av de tillkommande i arbetsför ålder vill arbeta inom välfärden.

Den låga arbetslöshetsnivån i länet innebär en stor kompetensförsörjningsutmaning då det råder brist på arbetskraft med rätt kompetens. Bland länen i Sverige är bristen mest påtaglig i Västerbotten. Arbetslösheten i Västerbottens län var 3,7 procent i augusti 2023, att jämföra med riket som låg på 6,7 procent.

Digitalisering och automatisering är och kommer att vara fortsatt betydelsefull för att klara ökade behov. Detta kommer att innebära förändrade arbetsätt som också leder till ökade kompetenskrav. Inom flera verksamheter finns målgrupper som har omfattande omsorgsbehov, där det kan finnas betydande risker för enskilda vid brist på lämpligt utbildad personal. Även språket är en utmaning då många av de kommande medarbetarna har ett annat modersmål. Goda kunskaper i svenska språket är viktigt för att upprätthålla en god kvalitet och säkerhet. Det behövs fler tidiga språkinsatser för att säkra upp kvalitén och säkerheten för både personal och brukare.

Förändrade regler kring dygnsvilan

Under 2023 har mycket tid ägnats åt förberedelse av de skärpta regler för dygnsvila som gäller från 1 oktober 2023. Reglerna avseende dygnsvila skärps, såväl vid planerad arbetstidsförläggning som vid oförutsedd händelse. Arbetstagarens rätt till minst 11 timmars sammanhängande ledighet under varje 24-timmarsperiod ska tillgodoses, detta för att värna medarbetarnas arbetsmiljö samt att tolkningen kring veckovila förändras. Sammantaget påverkar detta möjligheten till flexibla scheman samt möjligheten att bemanna verksamheterna.

Kombinationen av kompetensförsörjningsbristen och de nya reglerna för dygnsvila riskerar att medföra en kostnadsdrivande påverkan på verksamheterna. En stor del av nämndens verksamheter är små enheter (utifrån bestämmelser enligt utformning av LSS-bostäder) och en stor del av verksamheter har jour. De ekonomiska effekterna från dygnsvilan beräknas under 2024 uppgå till 40 mnkr i ökade kostnader för att följa den centrala överenskommelsen gällande dygnsvilan. Denna siffra förutsätter nya samverkansavtal i Umeå kommun.

¹ Ungefär 25% av alla medarbetare i Sverige återfinns inom välfärdsyrken och 75% i övriga sektorer.

Förutsättningar för nämndens ekonomi

De ekonomiska förutsättningarna för offentlig sektor prognostiserar på sikt en realminskning av köpkraften för kommunerna. Det innebär att kostnader för insatser ökar snabbare än skatteintäkter vilket leder till att budgetökningar ej kommer följa kostnadsökningar under den kommande perioden.

I kombination med de förväntade ökande behoven på grund av lågkonjunkturen kommer nämndens ekonomi befinna sig i en utsatt situation under lång tid framöver där grunduppdragets genomförande kommer behöva prioriteras och eventuellt omprövas.

Nämnden misstänker även att det kommer ytterligare effekter av pandemin vars omfattning är svår att förutse. Vårdskuldens omfattning, eller det samlade behovet av insatser som uteblivit under en längre period kan påverka ekonomin markant.

Införande av nytt processtöd och planeringsverktyg

Från år 2023 och efterföljande åren har införandet av nytt processtöd och planeringsverktyg betydande påverkan på verksamheterna. Införandet bedöms vara mycket resurskrävande och verksamheterna kommer befinna sig i en omställningsfas under några års tid. En stor utmaning kommer att vara att klara verksamheternas grunduppdrag samtidigt som resurser måste avsättas för att övergå till nya system successivt. Varje medarbetare kommer behöva utbildning och kunskap för att kunna använda de nya systemen, och utbildningen kommer ta tid och resurser från grunduppdraget. En stor del av verksamheterna kommer även behöva kompetensutveckling i nya arbetssätt, framförallt IBIC.

Kulturnämnden

Kulturkommunen Umeå

Umeå är en kulturkommun där medborgarna visar hög nöjdhet i undersökningar och har ett gott rykte såväl nationellt som internationellt. De goda effekterna av kulturhuvudstadsåret och väl fungerande verksamheter talar för att Umeå har goda möjligheter att fortsatt vara en kommun där kulturen får stå i centrum och vara en naturlig del av samhällsbildningen.

Samverkan

En ökad samverkan mellan förvaltningar och nämnder ger en möjlighet att utveckla kulturnämndens uppdrag.

Kulturlöftet

Kulturlöftet skapar såväl möjligheter som utmaningar. Det finns goda möjligheter till en ökad samverkan med flera nämnder för att realisera kulturlöftet om att alla elever i kommunala grundskolan årligen får minst en kulturaktivitet, genom att erbjuda en jämlik tillgång till

kultur och bidra till att målen i läroplanen uppfylls. Samtidigt finns det ekonomiska utmaningar i att hantera kostnaderna för kulturlöftet.

Ökad efterfrågan i samband med att Umeå växer

Med ökade aktiviteter i olika stadsdelar, byar och samhällen till följd av inriktningsmålen skapas också en ökad efterfrågan på kulturnämndens olika verksamheter. Nya områden tillkommer där unga människor växer upp och behöver fysiska platser för att kunna ägna sig åt meningsfulla kulturaktiviteter. För att lyckas med denna utmaning behövs fler kombinerade folk- och skolbibliotek och scener eller kulturrum. Till exempel saknas ett folkbibliotek i de östra stadsdelarna som byggs ut i högt tempo. Utvecklingen av orter och byar längs med Botniabanan såsom Sävar bör vara en del av en kulturell tillväxt.

Ytterligare folkbibliotek, gärna kombinerade folk- och skolbibliotek där så är möjligt, bör tillkomma i och med att Umeå växer. Förändringarna på Mariehem, Tomtebo och Ön, är exempel på områden där alla medborgares möjlighet att nyttja bibliotek och andra kulturella mötesplatser bör tillgodoses.

Sänkta statsbidrag

Regeringen aviserar i budgeten 2024 och i planen framåt sänkningar av medel inom flera kulturområden, bland annat till Kulturskolan och Stärkta bibliotek. Inom kulturnämndens verksamheter finns flera projekt som erhåller statsbidrag från Kulturrådet och Kungliga biblioteket. Avvecklingen av stödet Stärkta bibliotek påverkar bibliotekens möjlighet att utforska och utveckla nya metoder för att kunna komma alla kommunens medborgare till nytta, även nya och ovana biblioteksanvändare. Även de sänkta statsbidragen till studieförbunden kan få negativa konsekvenser för kulturnämndens verksamhetsområde då det finns många kulturverksamheter och kulturaktiviteter som har grund i samarbete med de olika studieförbunden.

Kulturens roll i stadsomvandlingen kan stärkas

Kulturförvaltningen kan tidigare än i dag göras delaktig i arbetet med översiktsplaner, detaljplanering med mera när det gäller såväl exteriör kulturell gestaltning som planering för bibliotek, scener och kulturrum.

Minskade intäkter för uthyrning av scener på Väven

Minskade intäkter på grund av den pågående lågkonjunkturen kan på sikt påverka medborgarnas möjligheter att konsumera kultur. Det skulle få konsekvenser för Vävens intäktskrav /uthyrningsverksamhet då föreningar och andra kulturaktörer som idag hyr in sig skulle avstå från att arrangera på grund av för högt ekonomiskt risktagande.

Ökade kostnader

Utan tillskott av medel medför minskade möjligheter för biblioteken att förmedla samma nivå av medier och aktiviteter, vilket riskerar att kvaliteten försämras.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Se gemensamt svar med byggnadsnämnden

Personalnämnden

Har inte tagit fram någon beskrivning av utmaningar och möjligheter.

Tekniska nämnden

De senaste åren har varit en utmanande tid, pandemins efterverkningar påverkar fortfarande konjunkturen samtidigt som det oroande världsläget också påverkar våra förutsättningar, stör leveranskedjor och påverkar prisnivåer. Vi driver en komplex och omfattande verksamhet i en utmanande tid och att skapa beredskap och flexibilitet för att hantera förändrade förutsättningar behövs.

Att kommunens tillväxt fortsätter är fortsatt av central betydelse och där har tekniska nämnden ett grundläggande ansvar för att säkerställa att infrastrukturen finns på plats i den takt som utvecklingen kräver. Parallellt måste också våra servicefunktioner utvecklas i samma takt.

Här krävs ekonomiska resurser så vi kan klara både grunduppdrag och tillväxt. Tillräckliga resurser för underhåll är viktigt, annars kommer större kostnader på sikt. Fastigheterna och anläggningars standard måste vara "rimlig" och den "billigaste underhållskronan" är den som läggs ned i rätt tid. Stora prisökningar och besparingsbehov får inte sänka underhållsnivån.

Platsens kvaliteter är viktiga för valet av livsmiljö. Vi måste fortsätta utveckla vår kommun, att säkerställa att de kvaliteter som våra medborgare efterfrågar finns och utvecklas. Det innebär tillgång till lokaler för utbildning och omsorg, välfungerande infrastruktur, grönska och möjligheter till aktiviteter och rekreation, goda förutsättningar för hållbara färdvägar och en kommun och teknisk nämnd som tar ansvar för klimatet. Bland annat.

Digitalisering och omställning tillsammans med teknisk utveckling är viktiga möjligheter för att klara framtidens utmaningar. Våra medarbetare ska få tillgång till digitala enheter och vi behöver utrymme för att hinna med att aktivt ta del i utvecklingen.

Samhällets sårbarhet behöver uppmärksammas och aktivt förebyggas och vår förmåga att möta kriser behöver öka. Vi måste öka vår beredskap utifrån vad som händer i vår omvärld när förutsättningarna avseende det säkerhetspolitiska läget förändras. Säkerhet och trygghet kommer fortsätta vara frågor som måste få stor uppmärksamhet. Vi behöver fortsätta nämndens arbete för trygga miljöer. Vi behöver också uppmärksamma att t ex byggbranschen kan ha utmaningar med kriminalitet och arbeta med även de frågorna.

Utsläppen av koldioxid behöver minska för att klimatet inte ska förändras dramatiskt. Redan i dag ser vi fler extrema väderhändelser som påverkar kommunens invånare. Nya byggmetoder och material, nya transportlösningar, anpassningar av de offentliga måltiderna mot ökad andel ekologiskt och närodlat minskar klimatavtrycket - men ökar kostnaderna. Mycket av arbetet ska genomföras inom tekniska nämnden och kräver ett målmedvetet, aktivt och dedikerat arbete samt resurser för omställning. Viljan att bidra till ett hållbart samhälle är stor och vi har stora möjligheter att bidra, samtidigt som det är utmanande. De långsiktiga målen ställer krav på nämndens arbete inom många områden. Då krävs ekonomiska resurser för att skapa förutsättningar för den omställning som krävs, inom kommunen men även hos våra leverantörer.

Parallellt med arbetet för att utveckla vårt klimatarbete måste vi hantera nödvändig klimatanpassning. I Umeå kommun behöver ett omfattande arbete ske för att minska risken för översvämningar vid skyfall och höga flöden. Vi måste också bygga en robust stad där vår sårbarhet minskar över tid, det gäller all nederbörd, såväl regn som snö måste hanteras när staden växer och förtätas.

Kompetensförsörjning kommer alltmer bli en utmaning. Den starka arbetsmarknaden i Norra Sverige, inte minst inom det tekniska området, leder till att vi måste stärka vårt arbete att både attrahera och behålla medarbetare. Att ge goda förutsättningar för de medarbetare vi har, ge dem möjlighet att stärkas och utvecklas och en god arbetsmiljö i alla perspektiv är en viktig pusselbit.

Samverkan en viktig resurs för framtiden, att fortsätta utveckla samarbetet inom och utom förvaltningen ger bättre förutsättningar att klara framtidens utmaningar. Ett exempel kan vara stads förutsättningar där en god schemaplanering, hög städbarhet i lokalerna och klok utformning av lokaler med bra materialval ger förutsättningar för en effektivare verksamhet.

Ett allt hårdare debattklimat och en allt hårdare ton i media med en större ambition att hitta syndabockar skapar en ökad försiktighet och ängslighet vilket också påverkar kommunens attraktivitet. Vår vision, att medborgarna har förtroende för vår verksamhet och våra medarbetare, kräver ett mer utåtriktat kommunikationsarbete som visar upp medarbetarna och det som görs i förvaltningen. Det bygger också stolthet internt, samtidigt som vi öppnar upp kommunens dörrar och låter medborgarna få en betydligt större inblick i det arbete som görs i förvaltningen.

Äldrenämnden

Den demografiska utvecklingen möts med förebyggande insatser

För att möta den demografiska utvecklingen med en kraftig ökning av antalet äldre under planeringsperioden behöver äldrenämnden med samarbetsparter kraftsamla tillsammans. Det handlar primärt om att ge förutsättningar för den äldre att leva ett självständigt liv längre i det egna hemmet och fördröja behovet av omfattande vård och omsorg. När en större andel äldre ska bo kvar hemma längre så behövs satsningar på förebyggande arbete, mötesplatser och aktiviteter för äldre, men också trygga och tillgängliga bostäder och bostadsområden, goda kommunikationer och närhet till en bra samhällsservice. Det behövs även en stor variation av bostäder för olika faser i livet i olika prisnivåer. Ett bra exempel på

att samverka mellan flera aktörer behövs är kommunens bostadsförsörjningsprogram 2022–2030 som har ett stort fokus på äldre personer och tillgänglighet i bostäder.

Det finns även stora möjligheter med servicetjänster och stöd där biståndsbeslut inte kommer att behövas. Tjänster som bidrar till ett självständigt och gott seniorliv och som möjliggör att äldreomsorgen kan nyttja resurserna där de behövs mest. Samarbeta med interna, externa aktörer och civilsamhället och tillsammans med personer med behov av stöd från kommunen och anhöriga är en möjlighet där alla tillsammans bidrar till en hållbar äldreomsorg.

Äldreomsorgens satsning kring Seniortorget har som syfte är att ge inspiration och information om seniorlivet. Seniortorget informerar även om övriga verksamheter, aktiviteter och mötesplatser som finns i Umeå och det finns ett stort utbud av arrangemang och aktiviteter från många olika aktörer. Genom Seniortorget har kommunen möjlighet att arbeta mer förebyggande och evidensbaserat.

Kompetensförsörjning och ökad attraktivitet som arbetsgivare

En större andel äldre och samtidigt en lägre andel i den arbetsföra befolkningen innebär utmaningar för såväl samhällsekonomin som för kompetensförsörjningen inom vård och omsorg. Bristen på personal och ökande behov inom vård och omsorg är kännbar och samtidigt är arbetslösheten rekordlåg, inte minst i norra Sverige där en industrialisering pågår samtidigt med stora rekryteringsbehov inom offentlig sektor. Bedömningen är att staten, kommuner och regioner samt näringslivets behov av arbetskraft inte kommer att kunna tillgodoses då behovet är större än tillgången på personer i arbetsför ålder.

Äldreomsorgens kompetensförsörjningsplan (2023–2025) utgör en grund för arbetet med verksamhetens behov av personal och kompetens. Arbetet fortsätter med aktivitetsplaner kopplat till kompetensförsörjningsplanen i syfte att tydliggöra och konkretisera insatserna som görs för att möta kompetensförsörjningsutmaningen. Fler ska välja att söka sig till nämndens verksamheter men också välja att stanna kvar (nyttja resurser effektivt) vilket betyder att arbetet ska vara attraktivt och att samarbetet som utvecklats med relevanta utbildningssamordnare och andra viktiga aktörer behöver fortsätta.

För att tackla kompetensförsörjningsutmaningen behövs ett parallellt arbete med att ställa om verksamheterna, arbeta mer förebyggande, vara en attraktiv arbetsgivare så att medarbetare trivs och vill stanna kvar likväl som att locka potentiella medarbetare. Fler personer behöver utbildas och/eller vidareutbildas inom vård- och omsorgsycket för att säkerställa kvaliteten i verksamheten. Samarbeten mellan vård- och omsorg och utbildningsanordnare behöver därför fortsätta. Den statliga satsningen "Äldreomsorgslyftet" är förlängt till 2026 och fortsätter därmed att ge möjlighet att utbilda medarbetare till undersköterska på betald arbetstid. Kriterier för urval och uppföljning utvecklas för att minimera risken för avhopp. Adekvat vidareutbildning på universitets- och yrkeshögskolenivå ska uppmuntras.

Ökade vårdbehov till följd av demografin ställer också högre krav på medarbetarna. Fler personer ska bo hemma längre vilket kräver förändringar inom hemtjänst och hemsjukvård. Det krävs kontinuerlig kompetensutveckling vilket också kan ge möjlighet till karriärvägar inom vård- och omsorg. Den framtida kompetensförsörjningen kommer dock inte enbart kunna lösas genom en ökad utbildningsvolym. Även om alla högstadieläver skulle välja att

läsa vård- och omsorg skulle det inte motsvara behovet. Digitalisering och automatisering av vissa arbetsuppgifter tillsammans med omställning till att arbeta mer förebyggande och hållbart är nödvändigt för att klara framtidens vård- och omsorg.

Utifrån minoritetslagstiftningens krav och Umeå kommuns åtagande som förvaltningsområde behöver behovet av flerspråkig personal tillgodoses, framför allt vad gäller samiska, finska och meänkieli. Flerspråkighet är meriterande vid rekrytering av personal i kommunen utifrån minoritetslagstiftningens krav och Umeå kommuns åtagande som förvaltningsområde.

Äldreomsorgen behöver även arbeta vidare med att behålla personal, minska sjukfrånvaron samt arbeta för en långsiktig och hållbar arbetsmiljö genom delaktighet. Det finns behov av en översyn av arbetsvillkor, organisering, samarbetsformer och liknande för att vara en attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare

Digital transformation skapar möjligheter till omställning

Den digitala utvecklingen fortlöper i allt snabbare takt vilket skapar goda möjligheter till fortsatt digital transformation av äldreomsorgen. Det stärker utvecklingen mot ökad digitalisering av den vård och omsorg som utförs samt förändringar av närliggande processer och arbetsätt. För att möta kompetensförsörjningsutmaningen och ökade behov hos allt fler äldre är digitaliseringen en nyckelfråga.

För en ökad digitalisering och användning av välfärdstekniska lösningar så finns ett antal utmaningar, inte minst gällande ekonomiska resurser och personalresurser vid införande av nya lösningar. För att möjliggöra en transformation i önskvärd takt behöver tillräckliga resurser avsättas såväl i äldreomsorgens verksamheter men även i centrala stödfunktioner i kommunen. För ökad digitalisering behövs inte bara nya system, utan även teknisk utrustning för ökad mobilitet, exempelvis smarta telefoner och plattor till medarbetarna men också en digital infrastruktur som stöttar äldreomsorgens projekt. Medarbetarnas vana och vilja att använda allt fler tekniska hjälpmedel i sin arbetsvardag behöver också stimuleras.

En ytterligare utmaning för fortsatt digitalisering är att lagstiftningen i vissa avseenden är otydlig eller inte utvecklas i tillräcklig takt för att den tekniska utvecklingen ska kunna omsättas i verksamheten. Den utmaningen delar nämnden med andra verksamheter, både lokalt och nationellt.

Den av Regeringen nyligen tillsatta utredningen kring välfärdsteknik för personer med nedsatt beslutsförmåga förväntas redovisas i april 2025. Utredaren ska ta fram förslag på reglering av användningen av välfärdsteknik vid utförandet av insatser inom socialtjänsten och verksamheter enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Utredaren ska även lämna förslag på en reglering av användning av välfärdsteknik när insatser ges till personer med nedsatt beslutsförmåga. Syftet är att de ska erbjudas insatser på samma villkor som andra.

Valnämnden

Umeå växer och förtätas vilket påverkar Valnämndens verksamhet. Valnämnden ser ett behov av utökning av antal valdistrikt inför valet 2026 detta resulterar i ett större antal röstmottagare. Volymökningar för Valnämndens verksamhet går därför inte att effektivisera.

Väljarnas tillvägagångssätt i samband med röstningen är svårt att förutse därför behöver Valnämnden alltid planera sin verksamhet utifrån scenariot att en stor andel väljare förtidsröstar samt att en stor andel väljare röstar på valdagen.

Brand- och räddningsnämnden

Den största utmaningen är kompetensförsörjningen då det behöver fyllas på med personal utifrån att Umeå växer, otillräckligt rekryteringsunderlag, förändrade krav och uppdrag relaterade till tidigare händelser, klimatförändringar, omvärldssituationen, säkerhetsläget, arbetstidsdirektivet med mera.

En annan utmaning är tillräcklig budget för att klara av de uppdrag Umeåregionens brandförsvar har idag. Det handlar om att ha nog många personer i organisationen för att kunna upprätthålla beredskap både vid heltidsstationen och vid deltidstationerna. Även förändringar i Lag om skydd mot olyckor och där till hörande föreskrifter från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ställer krav på att ha fler personer i organisationen.

Utmaningen gällande bemanningen vid deltidstationerna är, förutom svårigheterna att rekrytera personal, att försöka bibehålla personalen över tid. Som en följd av att deltidbrandmän generellt stannar i sin anställning kortare tid än tidigare måste utbildning av nya deltidbrandmän ske mer frekvent. Detta är kostnadsdrivande och ryms inte inom nuvarande budget. Det finns även behov av att utveckla och arbeta med andra arbetssätt, både för att kunna rekrytera och bibehålla personalen.

Den befintliga budgeten för hel- och deltidbrandmän är i dagsläget tight. För att nämnden ska hålla denna budget kommande år krävs att antalet larm ligger på en låg nivå för framför allt deltidstationerna. Med ett torrare klimat ökar risken för skogsbränder vilket troligtvis kommer att medföra ökade kostnader de kommande åren. Som följd av pandemin ser vi högre sjukfrånvaro bland personalen vilket innebär att kostnader för vikarier och övertid ökat.

Förändringarna i Lag om skydd mot olyckor har inneburit att kravet på kommunernas tillsynsverksamhet samt utvärdering och uppföljning av olyckor och insatser har ökat. Vidare ställs högre krav på att erfarenheter från den förebyggande tillsynsverksamheten återförs till räddningstjänstverksamheten och vice versa. Syftet är att det förebyggande skyddet i samhället ska öka samt att räddningsinsatserna ska bli effektivare.

Projektering och byggandet av den andra stationen i Umeå tätort samt anpassning av organisation och arbetssätt kommer att vara mer resurskrävande allteftersom projektet fortskrider. Lokalfrågan är redan idag en faktor att ta hänsyn till vid rekrytering. Nuvarande station i Umeå tätort byggs om för att få mer utrymme för kontorsplatser för de rekryteringar som pågår nu. Utmaningen med lokalfrågan förväntas bli större.

Leveransproblem och kostnadsökningar kopplat till omvärldsläget förväntas också öka.

Möjligheter på 3-5 års sikt är att det förväntas komma uppdrag och medel när det gäller räddningstjänst under höjd beredskap, vilket innebär ökade resurser och en ökad förmåga inför nuvarande och kommande uppdrag.

Ökad förmåga för räddningsinsatser när den andra stationen är på plats i Umeå tätort, utrustad och bemannad att klara uppdraget att bedriva räddningstjänst från två stationer.

PA-nämnden

Har inte fastställt sin verksamhetsplan ännu. I förslaget till verksamhetsplan finns följande beskrivning.

En förutsättning för nämndens uppdrag under kommande år är att genomföra och hantera resultatet av den förstudie som ska genomföras under 2024. Förstudien ska klarlägga de behov av HR-systemstöd kommunernas verksamheter har idag och i framtiden. Förstudien ska belysa såväl befintligt personaladministrativt system samt vilka möjligheter som finns för utökad samverkan inom fler HR-systemområden. Resultatet av förstudien blir ett underlag inför kommande upphandling av personaladministrativt system, som bör starta under 2025 då nuvarande avtal går ut 2026-12-31.

Överförmyndarnämnden

Rekrytering

Överförmyndarnämnden har ansvar för att rekrytera gode män och förvaltare inom hela Umeåregionen. Överförmyndarnämnden har idag ca. 1200 gode män och förvaltare i Umeåregionen men det täcker inte behovet. Godmanskapet är i grunden ett lekmanuppdrag och bygger på ideella krafter från kommunens medborgare. De ärenden vi får in blir mer och mer komplicerade, vilket i sin tur kräver större erfarenhet från våra gode män och förvaltare. I kranskommunerna är utmaningarna påtagliga att hitta gode män.

Umeå kommun har fem förvaltartjänster som tar de mest komplicerade uppdragen. Örnsköldsviks kommun har en förvaltarenhet. Målgruppen yngre har de senaste åren ökat. Många gånger är det svåra uppdrag som kräver erfarna förvaltare. Fortsätter trenden finns sannolikt behov av att anställa fler professionella förvaltare.

Digitalisering

Överförmyndarnämndens tillsyn utövas genom granskning av gode männens och förvaltarnas redovisningshandlingar. Det sker vanligtvis genom manuell granskning då vi inte har digitalt automatiserat stöd. Sedan 2020 har överförmyndarnämnden ett e-system där ställföreträdaren kan lämna in sin redovisning digitalt. I dessa ärenden granskar verksamheten redovisningshandlingarna elektroniskt. Ambitionen med en digital granskning är att förkorta handläggningstiderna och effektivisera verksamheten.

Överförmyndarnämnden har idag inga möjligheter att digitalt skicka sekretesshandlingar till kommunmedborgare och myndigheter utan skickar via post. Det innebär stora portokostnader och längre handläggningstider.

Såväl för vår myndighet samt för gode män och förvaltare och de huvudmän som har ställföreträdarskap efterfrågas en ökad digitalisering som motverkar utanförskap för de mest utsatta.

Ny lagstiftning

Regeringen beslutade 2019 att göra en översyn av reglerna för god man och förvaltare. Inga lagförslag presenterades under förra mandatperioden. Nuvarande regering har gett ett uppdrag till Justitiedepartementet att ta fram underlag för att kunna besluta om utveckling inom lagområdet. Däribland finns utredning om förslaget på att flytta beslutanderätten av otvistiga godmanskap från tingsrätten till överförmyndarna. Det innebär ökade krav på överförmyndare och verksamheten bör expandera vid en sådan förändring.